

ЧЕПКАЛЕНКО Д. О.,
здобувач кафедри історії держави і права Укра-
їни та зарубіжних країн Національного юри-
дичного університету імені Ярослава Мудрого

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТУ СУДОВИХ ВИКОНАВЦІВ ПРОТЯГОМ 1929–1938 рр.

У статті проведено історико-правовий аналіз розвитку системи виконання судових рішень в цілому і, зокрема, функціонування системи судових виконавців на початку ХХ ст. Автором досліджено недоліки практичної діяльності судових виконавців радянського періоду, проаналізовано законодавчі приписи щодо здійснення виконавчого провадження та щодо тлумачення їх застосування.

Ключові слова: інститут судових виконавців, судова система УРСР, процесуальний порядок виконання судових рішень, судовий пристав.

Постановка проблеми. Загальновідомо, що саме належне виконання судових рішень якраз і є гарантією та важливою умовою функціонування незалежної судової системи держави. У той же час невиконання або ж неналежне виконання судових рішень, які набрали чинності, свідчать про відсутність у країні реального механізму захисту прав і свобод громадян. В цьому разі навіть за досить високого рівня роботи як судів, так і суддів окремо, їх рішення нівелюються недосконалістю системи виконання цих рішень, що зумовлює у подальшому їх декларативний характер, падіння правової культури населення, призводить до низького рівня правосвідомості та превалювання правового нігілізму.

Саме тому досить важливим та актуальним є історико-правовий аналіз розвитку системи виконання судових рішень в цілому і, зокрема, функціонування системи судових виконавців на початку ХХ ст. (1929–1938 р.р.), коли відбувались суттєві трансформаційні процеси у системі як судової влади, так і системи виконання судових рішень. Такі дані дозволять виокремити основні здобутки та недоліки правового регулювання інституту судових виконавців у цей період, вплив на подальший розвиток цього інституту, а також дозволить окреслити основні тенденції розвитку цієї сфери правовідносин та уможливить виокремлення структури залежностей між системою виконання судових рішень та належним функціонуванням судової гілки влади.

Аналіз останніх досліджень. У цілому проблемі розвитку інституту судових виконавців, а також у цілому питанню примусового виконання судових рішень приділено увагу відомими вченими, як-то: О. Бугаєвський, Ф. Вольфсон, В. Голубев, В. Гринюк, В. Громов, В. Гук, Д. Захаров, О. Малицький, В. Ма-

лешин, В. Пастухов, П. Стучка та деякі інші. Проте питання організаційно-правових засад функціонування інституту судових виконавців саме у період НЕПу є вивченим недостатньо, зокрема, немає комплексних досліджень цієї проблематики, а в умовах постійних змін моделей правового регулювання інституту судових виконавців сьогодні досить актуальним є аналіз історичних передумов його становлення, а також тенденцій, які виникли на початку ХХ ст. і продовжуються й нині.

Тому **метою цієї статті** є визначення основних тенденцій розвитку інституту судових виконавців у період 1929–1938 рр., їх особливостей та впливу на тогочасне законодавство.

Виклад основного матеріалу. Слід звернути увагу на той факт, що судова система УРСР в умовах згорання НЕПу не зазнала істотних змін. Затверджене спільною постановою ВУЦВК і РНК УСРР 11 вересня 1929 р. Положення про судоустрій УСРР [1] несуттєво відрізнялося від попереднього структурою через збільшення кількості статей до 251. Розділ 19 Положення було присвячено регулюванню виконавчого провадження, згідно з нормами якого судові виконавці вважались єдиним органом примусового виконання, що знаходились при окружних та народних судах та діяли в межах району, визначеного їм окружним судом, а за необхідності могли провадити виконавчі дії також поза його межами, але на території того ж міста чи округу. Судові виконавці при окружних судах утримувалися за державний рахунок, а інші – з відповідного місцевого бюджету. Кредити на утримання судових виконавців, що виділялися з місцевих бюджетів, проводилися за спеціальним кошторисом, що надавався окружним судом для затвердження окружним виконавчим комітетом.

Штати судових виконавців затверджувалися у загальному порядку, а НКЮ УСРР мав право встановлювати мінімальну кількість камер судових виконавців, які утримувалися з місцевих бюджетів, для кожної адміністративно-територіальної одиниці. Судові виконавці призначались і звільнялись головою окружного суду. Адміністративно-організаційне керівництво судовими виконавцями здійснював окружний суд, а нагляд за їх процесуальними діями здійснювався у процесуальному порядку.

Новий Цивільний процесуальний кодекс УСРР, який набув чинності з 1 грудня 1929 р. [1], в основному увібрав у собі вже існуючі положення ЦПК УСРР 1924 р., які отримали подальший розвиток, в тому числі й щодо виконавчого провадження. Окрім цього в новому ЦПК УСРР з'явилася низка правових норм, що регулювали нові суспільно-правові відносини. Важливим здобутком стало те, що відповідно до ст. 11 зазначеного кодексу вперше в історії радянської України було закріплено положення, що судочинство в судах республіки провадилося українською мовою.

Правові норми, які встановлювали процесуальний порядок виконання судових рішень в ЦПК УСРР 1929 р., належали головним чином до V частини і четверту частину від загальної кількості статей, що свідчить про усвідомлення законодавцем усієї значимості питання регулювання виконавчого провадження.

Відповідно до ст. 293 ЦПК УСРР 1929 р. виконанню підлягали: а) судові рішення з цивільних справ, ухвали окремого судочинства, ухвали про забезпечення позовів та накладання штрафів, судові накази з цивільних справ; б) вищезазначені рішення та ухвали, що видавалися арбітражними комісіями щодо вирішення майнових спорів між державними підприємствами та установами, та судові накази, видані цими комісіями, а також рішення цих комісій, які перебували при товарних та фондових біржах; в) рішення загальних третейських судів; г) нотаріальні виконавчі написи; г) постанови відповідних органів Народного комісаріату праці про виконання постанов з трудових спорів; д) постанови житлових комісій щодо примирення та конфліктів; е) постанови слідчих та судів за кримінальними справами щодо забезпечення позову, вжиття заходів проти приховування майна звинуваченим, щодо стягнення з майна засудженого штрафу або судових витрат; е) рішення судово-земельних комісій; ж) рішення іноземних судів, порядок виконання яких визначався угодами з відповідними державами. Судовий виконавець розпочинав виконавче провадження на підставі усної або письмової заяви стягувача, або безпосередньої пропозиції суду чи слідчого, на підставі виданих виконавчих документів.

Нормами ЦПК УСРР 1929 р. було регламентовано порядок припинення виконавчих дій (у випадку смерті боржника, необхідності встановлення над боржником опіки, визнанні боржника неплатоспроможним, призову боржника до воєнної служби, а також на підставі морової угоди між сторонами). А також закріплено більш детальний механізм розподілу стягнених грошових сум, якщо їх було недостатньо для задоволення вимог усіх стягувачів за розрядами.

Значну увагу також було приділено порядку звернення стягнення на майно боржника, яке здійснювалося шляхом накладання на майно боржника арешту, опису, опечатування й, нарешті, продажу такого майна, за винятком майна, переліченого у ст.ст. 320–325 (необхідну одягу, харчі, необхідний трудовий реманент тощо). Положення щодо арешту, опису та зберігання були відтворені з вже існуючих.

Слід звернути увагу на ст. 339 ЦПК, відповідно до якої при стягненні з державних підприємств та установ, що перебувало на госпрозрахунку, кооперативних або громадських організацій, здійснювалося на загальних підставах, передбачених цим кодексом, за виключенням заробітної плати за минулий час на два тижні наперед, на яку стягнення неможна було звертати. Натомість, за ст. 340 на майно державних установ та підприємств, які знаходилися на державному або місцевому бюджеті, звернення стягнення взагалі не допускалося, а у випадку несплати боргу стягувачу надавалася лише можливість подати скаргу. Зазначеною статтею за ухилення від сплати боргу була передбачена відповідальність керівника такого підприємства-боржника як за посадове правопорушення.

Не зважаючи на те, що Положення про судоустрій та ЦПК УСРР 1929 р. були прийняті й набували юридичної сили одночасно, проте їх приписи містили колізійні норми, оскільки ЦПК УСРР 1929 р. органами виконання визначав судових виконавців (ст. 296) та сільські ради (ст. 297), а відповідно до Положення про судоустрій судові виконавці вважались єдиним органом примусового виконання. Крім цього відповідно до ст. 236 ЦПК УСРР 1929 р. у випадку коли під час стягнення недоїмки за податками або сум неподаткового характеру, які за законом стягувалися в безспірному порядку, виникала потреба у зверненні такого стягнення на поточний рахунок або вклад у кредитних установах, то орган, який звертав стягнення, надсилав свою постанову про здійснення стягнення до суду для отримання дозволу на звернення стягнення. Дозвіл судді у формі ухвали надсилався до установи, яка здійснювала стягнення, а остання, у свою чергу, на підставі такого дозволу зверталась безпосередньо з вимогою до відповідної кредитної установи. Таким чином, надавалися повноваження щодо звернення стягнення також і податковим органам.

Суттєвим здобутком ЦПК УСРР 1929 р. була регламентація процедури судочинства у справах про неспроможність. Так, відповідно до ст.ст. 378, 379 боржник, що припиняв виплати боргів на суму понад три тисячі карбованців міг бути визнаний неспроможним, якщо судом встановлювалася нездатність боржника цілком задовольнити грошові вимоги кредиторів. Правила про неспроможність застосовувалися до усіх юридичних та фізичних приватних осіб, які повинні були вносити свої підприємства до торгового реєстру. Виключенням були випадки, якщо за всіма боргами боржника кредитором виступала лише одна особа. Державні підприємства, змішані акціонерні товариства та кооперативні організації у разі неспроможності ліквідувалися за спеціальними окремими приписами. Зазначена частина ЦПК УСРР 1929 р. не стосувалась безпосередньо виконавчого провадження у його нинішньому розумінні, але була тісно пов'язана з ним і застосовувалась як процесуальний засіб. Проте у 1931 р. ця частина ЦПК УСРР була скасована [2].

Деякі норми, що регулювали питання, пов'язані з передумовами виконавчого провадження, були обгрунтовано віднесені до інших частин ЦПК, наприклад, забезпечення позову, попереднє виконання і видача виконавчих документів зосереджувалися, окрім V частини, в інших частинах кодексу.

Так, ЦПК УСРР 1929 р. вперше в республіці запроваджував новий процесуальний інститут *попереднього виконання судових рішень*. Статтями 210 та 211 ЦПК регулювались випадки, коли суд мав право допустити попереднє виконання та випадки, коли попереднє виконання було обов'язковим. А ст. 213 ЦПК суду надавалося право замість попереднього виконання вживати заходів щодо забезпечення позову.

Стягнення також здійснювалося й на підставі виконавчих наказів, які мали силу виконавчих листів. Порядок їх видачі регулювався ст.ст. 219–235 ЦПК.

Положенням про судоустрій УСРР від 25 вересня 1931 р. було змінено структуру органів виконавчого провадження [3]. У 1932 р. в УСРР було запроваджено новий обласний адміністративно-територіальний устрій, у зв'язку з чим були внесені зміни й у судову систему. Так, замість міжрайонних судів були запроваджені обласні [4], а до складу судової системи УСРР входили народні, обласні суди та Верховний Суд республіки. Відповідно до нового адміністративного поділу Положення передбачало створення судової системи з народних, міжрайонних судів і Верховного Суду Республіки. Відповідно до ст. 213 судові виконавці були при кожній ділянці народного суду в кількості, затвердженій штатами. Встановлювалось, що судові виконавці призначались і звільнялись (ст. 214) відповідною міською або сільською Радою чи районним виконавчим комітетом за представлен-

ням народного судді. Такий порядок комплектування кадрів судових виконавців повністю відповідав їх широким владним повноваженням у системі органів правосуддя та підвищував їх авторитет серед населення. На жаль, у наступні роки він не був сприйнятий законодавцем, незважаючи на доцільність [5, с. 58].

Згідно із змінами, внесеними до Адміністративного кодексу УСРР у 1932 р., на сільських виконавців, поряд з іншими обов'язками щодо охорони громадського порядку, покладалися обов'язки щодо виконання судових постанов, а ст. 217 кодексу визначала осіб, які не могли бути сільськими виконавцями.

Також у цьому році були внесені зміни й стосовно повноважень сільських рад у виконавчому провадженні. Так, ради в межах їх території мали право провадити стягнення за виконавчими листами судових установ замість 50 крб. до 75 крб. включно [6], а за бажанням стягувача суд міг доручити сільській раді здійснювати стягнення в межах його території на суму понад 75 крб. Крім того, ця стаття доповнювала чинне законодавство тим, що у випадках особливо складних стягнень народний суддя міг передати провадження судовому виконавцю навіть на суму до 75 крб., але в межах території села. Цим «своєрідним компромісом» було знайдено вихід для тих випадків, коли складність провадження стягнення вимагала спеціальних юридичних знань, а їх не мали представники сільських рад, залишаючи водночас за ними основну масу стягнень у своїй місцевості [5, с. 59].

Відповідно до Постанови РНК СРСР від 11 вересня 1934 р. виконання судових рішень провадилося також кредитними установами, якщо обидві сторони, стягувач і боржник, відносились до державних, кооперативних або громадських організацій, за винятком колгоспів. Виконання провадилося шляхом перерахування грошей з розрахункового рахунку боржника на розрахунковий рахунок стягувача [7]. Незважаючи на те, що це відіграло позитивну роль у створенні діючої системи органів судового виконання, оскільки дозволило розвантажити судових виконавців, проте варто акцентувати увагу, що сам факт здійснення функцій виконання не дає підстав відносити банк до органів виконання судових рішень. Це пояснюється тим, що банк – це кредитно-фінансова установа, а його діяльність, в тому числі й у сфері виконання судових рішень, визначається правилами банку, а не Цивільним процесуальним кодексом.

Відповідно до постанов ЦВК і РНК СРСР від 21 березня 1937 р. про звільнення сільських рад від обов'язків щодо виконання та стягнення грошових податків, страхових виплат та натуральних постачань [8] та від 11 квітня 1937 р. про відміну адміністра-

тивного і встановлення судового порядку вилучення майна на покриття недоїмок виконання рішень судів про стягнення податкових та інших недоїмок з колгоспів, кустарно-промислових артілей і окремих громадян повинні були здійснювати відповідно податкові інспектори, страхові інспектори та інспектори по заготівлях, тобто виконання рішень провадив сам стягував [9].

Аналізуючи приписи зазначених постанов, можна знайти деякі протиріччя у повноваженнях сільських рад, якими вони були наділені або позбавлені у сфері виконавчого провадження. З одного боку, ради були позбавлені повноважень щодо виконання рішень судів про стягнення податкових та інших недоїмок на користь відповідних інспекторів, з іншого, у їх компетенції залишилися функції виконання судових рішень з інших питань у сільській місцевості, від яких було б логічно звільнити ради. Крім того, на нашу думку, надати повноваження щодо виконання судового рішення стягувачу суперечить принципам демократичної та правової держави, якою прагнув стати Радянський Союз. Більш того, таке рішення змушує нас провести паралелі не тільки з часами буржуазної судової реформи, а навіть з більш давніми періодами, які радянська влада піддавала нищівній критиці.

Важливою подією у зміні судочинства мало стати прийняття нової Конституції СРСР 1936 року. Декларативно цей акт у ст. 112 уперше, проголосував принцип незалежності суддів і підкорення їх тільки закону [10]. Конституція законодавчо розширила і зміцнила демократичні основи організації й діяльності радянського суду, що зумовило необхідність заходів щодо поліпшення роботи судів у галузі здійснення правосуддя з цивільних справ. Проте проголошення принципу незалежності суддів залишилося лише на папері, оскільки у цей час судову політику продовжував визначати класовий підхід у всіх сферах суспільного життя, а Народний комісаріат юстиції перевіряв шляхом проведення ревізій діяльність судів та правильність застосування ними законів при розгляді кримінальних і цивільних справ [11].

У сфері виконавчого провадження також простежувалася тенденція необґрунтованого втручання місцевих органів влади та органів прокуратури у процесуальні дії судових виконавців, недостатність

прав судових виконавців для провадження стягнень, а саме виконавче провадження відзначалося як слабка ділянка судової діяльності.

Серед недоліків у діяльності судових виконавців на перше місце можна поставити «тяганину» та формальний підхід судових виконавців до виконання судових рішень. Водночас, слід підкреслити, що стан апарату судових виконавців продовжував бути незадовільним, оскільки більшість судів не займалися підбором і вихованням кадрів судових виконавців, а були й такі суди, які взагалі їх не мали, що й стало однією з причин незадовільного стану судового виконання в країні [12, с. 45].

Простежувалася дуже швидка плінність кадрів судових виконавців про що свідчить той факт, що приблизно 40 % судових виконавців мали стаж роботи до одного року [13, с. 10]. Лише по Харківській області за III квартал 1937 р. було звільнено 34 судових виконавців [12, с. 46].

Незадовільна робота судових виконавців справедливо викликала нарікання з боку громадян. Лише на території УРСР 60 % або 70 % скарг, що надійшли до НКЮ республіки у 1937 р., стосувалися роботи судових виконавців: тяганина, неправильні дії органів виконання, зловживання тощо [12, с. 47].

Небажання працювати у сфері виконавчого провадження легко пояснити, оскільки умови праці судових виконавців були незадовільні: вони не мали кабінетів, а інколи навіть робочого столу, засобів пересування, витрачали великі суми власних коштів на транспортні засоби [13, с. 10-11].

Для подолання такого незадовільного стану у сфері виконавчого провадження необхідно було вжити термінових заходів, а саме: підняти заробітну плату судовим виконавцям; запровадити для них спеціальну форму одягу; здійснити перевірку особового складу судових виконавців; видати Інструкцію для перевірки роботи судових виконавців; поліпшити матеріальне становище судових виконавців шляхом встановлення системи оплати їх праці за кількістю здійснених стягнень та якістю роботи залежно від швидкості; вжити заходів для захисту судових виконавців від незаконних втручань в їх оперативну роботу органів інших відомств і окремих громадян, а також недопустимості насильства над ними; органам міліції – сприяти судовим виконавцям при виконанні їх службових обов'язків.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Збірник Законів та розпоряджень робітничо-селянського уряду України за 1929 рік. Народний комісаріат юстиції. Харків: Юр. вид-во НКЮ УСРР, 1929. 1172 с.
2. Собрание узаконений и распоряжений Рабоче-Крестьянского Правительства Украины УССР, 29 декабря 1931, №36, ст. 282.
3. Собрание узаконений и распоряжений Рабоче-Крестьянского Правительства Украины УССР, 26 декабря 1931, № 35, ст. 280.

4. Собрание узаконений и распоряжений Рабоче-Крестьянского Правительства Украины УССР, 23 мая 1932, № 16, ст. 113.
5. Заворотко П. П., Пастухов В. П. Виконання судових рішень в Українській РСР (історико-правовий нарис). Київ: Вища школа, 1973. 216 с.
6. Збірник законів та розпоряджень робітничо-селянського уряду України ч. 1 ч. 2: Абетково-предметовий показник за 1932 рік № 1–24, 26–40. Харків: Видавництво ВУЦВК «Радянське будівництво і право», 1932. 577 с.
7. Збірник законів та розпоряджень робітничо-селянського уряду України, 1934. Т. II № 17-39: Видавництво ВУЦВК «Радянське будівництво і право», 1934.
8. Збірник законів та розпоряджень робітничо-селянського уряду України, 1937 Ч. 1 № 1-29: Постанови Надзвичайного XIV Українського з'їзду Рад. Конституція (Основний Закон) Української Радянської соціалістичної республіки: Видавництво ЦВК УРСР «Радянське будівництво і право», 1938.
9. Збірник законів та розпоряджень робітничо-селянського уряду України, 1937 Ч. 2 № 30: Постанови Надзвичайного XIV Українського з'їзду Рад. Конституція (Основний Закон) Української Радянської соціалістичної республіки: Видавництво ЦВК УРСР «Радянське будівництво і право», 1938.
10. Гринюк В. О. Суд радянської доби. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2012. № 2(6): URL: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2012/n2/12hvosrd.pdf>.
11. Положение о Народном Комиссариате юстиции СССР. Советская юстиция. 1937. № 11. С. 1–8.
12. Центральний державний архів Жовтневої революції і соціалістичного будівництва СРСР, 1938, ф. 9492, оп. 21, од. зб. 14, арк. 45.
13. Центральний державний архів Жовтневої революції і соціалістичного будівництва СРСР, 1936, ф. 9492, оп. 21, од. зб. 2, арк. 10.

REFERENCES

1. Zbirnyk Zakoniv ta rozporiadzhen robitnycho-selianskoho uriadu Ukrainy za 1929 rik. (1929). Narodni komisariat yustytisii. Kharkiv: Yur. vyd-vo NKIU USSR [in Ukrainian].
2. Sobraniye uzakoneniy i rasporyazheniy Raboche-Krestianskogo Pravitelstva Ukrainy USSR. 29 dekabrya 1931. No 36. st. 282 [in Russian].
3. Sobraniye uzakoneniy i rasporyazheniy Raboche-Krestianskogo Pravitelstva Ukrainy USSR. 26 dekabrya 1931. No 35. st. 280 [in Russian].
4. Sobraniye uzakoneniy i rasporyazheniy Raboche-Krestianskogo Pravitelstva Ukrainy USSR. 23 maya 1932. No 16. st. 113 [in Russian].
5. Zavorotko P.P., Pastukhov V.P. (1973) Vykonannia sudovykh rishen v Ukrainskii RSR (istoryko-pravovy narys). Kyiv: Vyshcha shkola [in Ukrainian].
6. Zbirnyk zakoniv ta rozporiadzhen robitnycho-selianskoho uriadu Ukrainy part 1, part 2: Abetkovo-predmetovi pokaznyk za 1932 rik No 1–24, 26–40. (1934). Kharkiv: Vydavnytstvo VUTsVK “Radianske budivnytstvo i pravo” [in Ukrainian].
7. Zbirnyk zakoniv ta rozporiadzhen robitnycho-selianskoho uriadu Ukrainy, 1934. (1934). Part 2 No 17-39: Vydavnytstvo VUTsVK «Radianske budivnytstvo i pravo» [in Ukrainian].
8. Zbirnyk zakoniv ta rozporiadzhen robitnycho-selianskoho uriadu Ukrainy, 1937 Part 1 No 1–29 (1938). Postanovy Nadzvychainoho XIV Ukrainkoho zizdu Rad. Konstytutsiia (Osnovnyi Zakon) Ukrainskoi Radianskoi sotsialistychnoi respubliky. Vydavnytstvo TsVK URSR «Radianske budivnytstvo i pravo» [in Ukrainian].
9. Zbirnyk zakoniv ta rozporiadzhen robitnycho-selianskoho uriadu Ukrainy, 1937 Part 2 No 30 (1938). Postanovy Nadzvychainoho XIV Ukrainkoho zizdu Rad. Konstytutsiia (Osnovnyi Zakon) Ukrainskoi Radianskoi sotsialistychnoi respubliky. Vydavnytstvo TsVK URSR «Radianske budivnytstvo i pravo» [in Ukrainian].
10. Hryniuk, V.O. (2012). Sud radianskoi doby. *Chasopys Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriia «Pravo» – The journal of the National University «Ostroh Academy». The series “Right”, 2(6)*. URL: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2012/n2/12hvosrd.pdf> [in Ukrainian].
11. Polozheniye o Narodnom Komissariate yustitsii SSSR. (1937) *Sovetskaya yustitsiya - Soviet justice, 11, 1–8* [in Russian].
12. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv Zhovtnevoi revoliutsii i sotsialistychnoho budivnytstva SRSR, 1938, f. 9492, op. 21, od. zb. 14, ark. 45 [in Ukrainian].
13. Tsentralnyi derzhavnyi arkhiv Zhovtnevoi revoliutsii i sotsialistychnoho budivnytstva SRSR, 1936, f. 9492, op. 21, od. zb. 2, ark. 10 [in Ukrainian].

ЧЕПКАЛЕНКО Д. А.

соискатель кафедры истории и права Украины и зарубежных стран Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

ОРГАНИЗАЦИОННО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ИНСТИТУТА СУДЕБНЫХ ИСПОЛНИТЕЛЕЙ НА ПРОТЯЖЕНИИ 1929-1938 гг.

В статье проведен историко-правовой анализ развития системы исполнения судебных решений в целом и, в частности, функционирования системы судебных исполнителей в начале XX в. Автором исследованы недостатки практической деятельности судебных исполнителей советского периода, проанализированы законодательные предписания по осуществлению исполнительного производства и толкованию их применения.

Ключевые слова: Институт судебных исполнителей, судебная система УССР, процессуальный порядок исполнения судебных решений, судебный пристав.

СHEPKALENKO D. O.

PhD Candidate of the Department of State and Law of Ukraine and Foreign Countries History Yaroslav Mudryi National law University

THE LEGAL BASIS FOR THE FUNCTIONING OF THE INSTITUTE OF BAILIFFS IN THE PERIOD OF 1929–1938

Problem setting. The proper execution of judicial decisions is a guarantee and an important condition for the functioning of the independent judicial system of the state. At the same time, non-compliance or improper execution of court decisions that have entered into force indicate the absence of a real mechanism in the country to protect the rights and freedoms of citizens. In this case, even for a sufficiently high level of work of both courts and judges separately, their decisions are leveled by the imperfection of the system of execution of these decisions, which determines in the future their declarative nature, the fall of the legal culture of the population, leads to a low level of legal awareness and the prevalence of legal nihilism.

Analysis of recent researches and publications. In general, the problem of the development of the institution of bailiffs, as well as the whole issue of enforcement of judgments paid attention to well-known scientists, such as O. Bugaevskiy, F. Wolfson, V. Golubev, V. Grinyuk, V. Gromov, V. Guk, D. Zakharov, and O. Malitsky, V. Maleshin, V. Pastukhov, P. Stuchka and others. However, the issue of organizational and legal bases of the Institute of bailiffs functioning during the NEP period is insufficiently studied, in particular, there are no comprehensive studies of this problem, and in the conditions of constant changes in the models of legal regulation of the Institute of bailiffs today it is very important to analyze the historical prerequisites of its formation, as well as trends that arose in the early twentieth century and continue now.

Article's main body. That is why it is very important and relevant is the historical and legal analysis of the development of the system of execution of judgments in General and, in particular, the functioning of the system of bailiffs in the early twentieth century. (1929-1938), when there were significant transformation processes in the system of both the judiciary and the system of execution of judicial decisions. Such data will allow to identify the main achievements and shortcomings of the legal regulation of the institution of bailiffs in this period, the impact on the further development of this institution, as well as to identify the main trends in the development of this sphere of legal relations and make it possible to identify the structure of dependencies between the system of execution of court decisions and the proper functioning of the judicial branch.

Among the shortcomings in the activities of bailiffs in the first place can be put red tape and formal approach bailiffs in the execution of court decisions, the state of the apparatus of bailiffs was unsatisfactory, since most courts are not engaged in the selection and training of bailiffs, and there were courts that do not have them, which was one of the reasons for this situation of judicial execution in the country.

There was a very rapid turnover of bailiffs, as evidenced by the fact that about 40 % of bailiffs had work experience of up to one year.

Conclusions and prospects for the development. To overcome this unsatisfactory state in the sphere of enforcement proceedings, it was necessary to take urgent measures, namely: to raise the wages of bailiffs; to introduce a special form of clothing for them; to check the personnel of bailiffs; to issue Instructions for checking the work of bailiffs; to improve the financial situation of bailiffs by establishing a system of payment for their labor in the number of penalties and the quality of work depending on the speed; take measures to protect bailiffs from illegal interference in their operational work of other agencies and individuals, as well as the inadmissibility of violence against them; police – to assist bailiffs in the performance of their duties.

Keywords: institute of bailiffs, judicial system of the Ukrainian SSR, procedural order of execution of court decisions, bailiff.